

JAARBERICHT 2022

NETWERK
PALLIATIEVE ZORG
AMSTERDAM • DIEMEN

Voorwoord

In het rapport Trendanalyse palliatieve zorg (juli 2020) wordt beschreven welke trends en ontwikkelingen de komende tien jaren het domein van palliatieve zorg in Nederland gaan beïnvloeden. Vergrijzing, arbeidsmarkttekortingen en stijgende zorgkosten hebben het palliatieve landschap definitief veranderd. De COVID-19-pandemie kwam daar nog eens bij. COVID is gelukkig voorbij maar we zagen en zien nu vooral de nasleep van COVID. Er is in de afgelopen periode veel van zorgmedewerkers gevraagd en dat vertaalt zich in verzuim. En dat is niet alles. De werkdruk is hoog; mede door het verzuim maar ook door arbeidskrapte. We zien en we horen vanuit de praktijk dat het aan alle kanten schuurt.

Het rapport vraagt om een stevige rol van de netwerken palliatieve zorg. Dat is, gezien de beschreven ontwikkelingen, geen sinecure. Het is dan ook verheugend om vast te kunnen stellen dat het netwerk, vanuit onze maatschappelijke opgave, volop in beweging is geweest en dat er in het afgelopen jaar veel gerealiseerd is.

Vanuit onze beweging:

- Ontwikkelden we samen het meerjarenbeleidsplan. Daarin wordt helder waar we in het NPZA voor gaan, waar we naartoe willen bewegen van de huidige naar de gewenste situatie. Daarbij ligt de lat hoog.
- Hebben ruim 50 zorgverleners zich aangemeld voor het trainingstraject 'Rol van aandachtsvelder palliatieve zorg'. Een prachtig traject, goed voor de Anna Reynvaan-subsidie om onderzoek naar dit traject te doen en de presentatie op het Nationaal Congres Palliatieve Zorg in Tiel.
- Realiseerden wij de kunstkaart rouw en nazorg met daarachter een digitale wegwijzer, onderdeel van waar nabestaanden in onze regio op mogen rekenen. Een klein gebaar kan grote impact hebben.
- Kwam de nieuwe factsheet voor mensen die dak- en/of thuisloos zijn beschikbaar en niet te vergeten het FestiPAL in Diemen.

Dat brengt mij op Pal in de stad. De fundering onder palliatieve zorg is de bewustwording dat het in de palliatieve zorg vooral gaat over het leven in al zijn facetten dus ook over de eindigheid ervan. Palliatieve zorg is van ons allemaal. Door beschikbaar gekomen financiën konden we Pal in de stad nog meer in beweging zetten. De eerste resultaten zijn er. Dat geldt ook voor de start die is gemaakt om te komen tot een gelijkwaardige samenwerking met ervaringsdeskundigen.

Kortom, 2022 is een jaar waarin we trots kunnen zijn op alle mooie bewegingen die we mochten maken. Dat leverde dynamiek op. Dynamiek van u als zorgverlener en daarmee dynamiek in het netwerk. Ondanks alle uitdagingen waar we voor staan, bent u er. U draagt bij, u beweegt mee of zet in beweging.

Als bestuur van het Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam en Diemen bedanken wij iedereen die door netwerk te zijn met ons meebeweegt. Het netwerk als een perpetuum mobile lijkt u dat geen mooie gedachte?

Bart Schweitzer

Voorzitter Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam en Diemen.

Onder de stichting vallen het Netwerk Palliatieve Zorg, Centrum voor Levensvragen Amsterdam en Diemen en diverse andere projecten die zich richten op palliatieve zorg.

Maatschappelijke opgave

Het Netwerk Palliatieve Zorg werkt vanuit **een maatschappelijke opgave**. Uitgangspunt is de mens in de palliatieve fase en hun naasten.

Eén ding weten we zeker. Palliatieve zorg is van ons allemaal. In **dit persoonlijk digitale boek** vertellen bestuurders en leden van de beleidsgroep waarom zij de maatschappelijke opgave in 2022 ondertekenden.

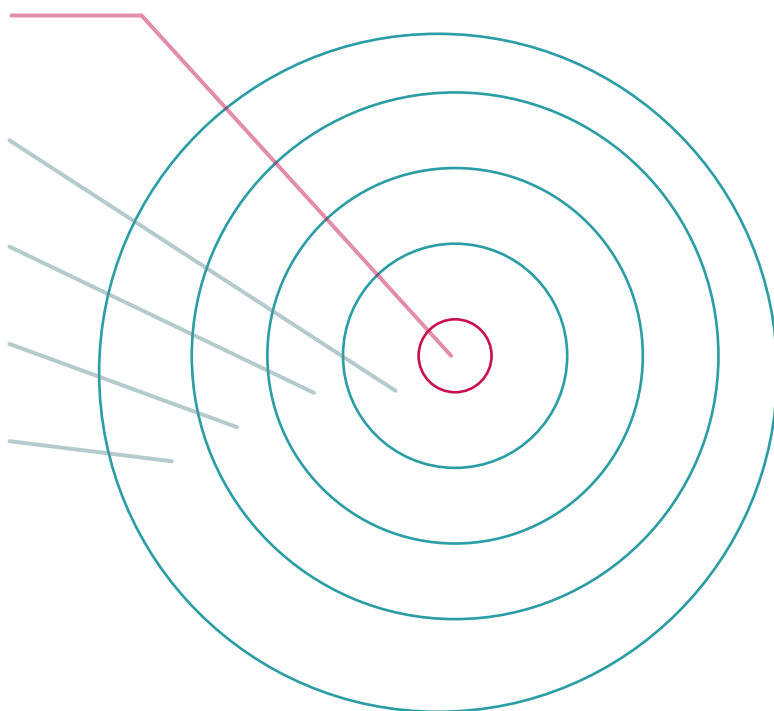
mensen in de laatste levensfase en hun naasten

contactpersonen
betrokken organisaties

innovatiegroepen

beleidsgroep

bestuur

Vormgeving netwerk

Uitgangspunt in alles wat we doen is de mens in de laatste levensfase en hun naaste(n). Van bestuur tot en met de beleidsgroep, innovatiegroepen, netwerkbijeenkomst en netwerkteam. **Het complete overzicht** vindt u op onze **website**.

Drie jaar later

Drie jaar geleden vond er een heroriëntatie plaats in ons netwerk. Tijd om weer kort de balans op te maken en vast te leggen in **een factsheet**.

MENU

--	--	--

--

--

--

Meerjarenplan 2023-2026 een feit

Met de leden van de beleidsgroep en de leden van de netwerkbijeenkomst en innovatiegroepen is er invulling gegeven aan het meerjarenplan.

- De beleidsgroep wil nog meer betrokken zijn en neemt als 'portefeuillehouder' medeverantwoordelijkheid voor thema's uit het meerjarenplan.
- Het jaarplan van de netwerkbijeenkomst sluit aan op het meerjarenplan zodat zij gericht meewerken aan de realisatie van onze doelen.

Pal in de Stad

"Het leven in al zijn facetten, dus óók het einde van het leven bespreekbaar maken. Dat is waar Pal in de Stad voor staat."

FestiPAL 'Samen op pad' succesvol

Diemen stond op 21 september in het teken van het FestiPAL 'Samen op pad'. Met elkaar, netwerken dementie en palliatieve zorg, organiseerden wij dit FestiPAL. We doen dit in samenwerking met veel partijen, waaronder de gemeente Diemen, Welzijn Diemen, Diemen voor elkaar, Markant, De Diem, MaDi Diemen, KunstZin, Historische Kring, ondernemers Diemerplein en Marktmeester. Hoe mooi dat de gemeente het predicaat dementievriendelijke gemeente in ontvangst mocht nemen.

[Lees hier](#) het verslag van deze dag en [lees hier](#) het verslag van de kunsttentoonstelling 'Kunst met elkaar'.

Beweging in Pal in de Stad

Belle Barendregt is de projectleider om Pal in de Stad meer te laten bewegen! Pal in de Stad heeft twee doelen. Ten eerste bekendheid geven aan de palliatieve fase en daarnaast de maatschappelijke acceptatie vergroten rondom de eindigheid van het leven.

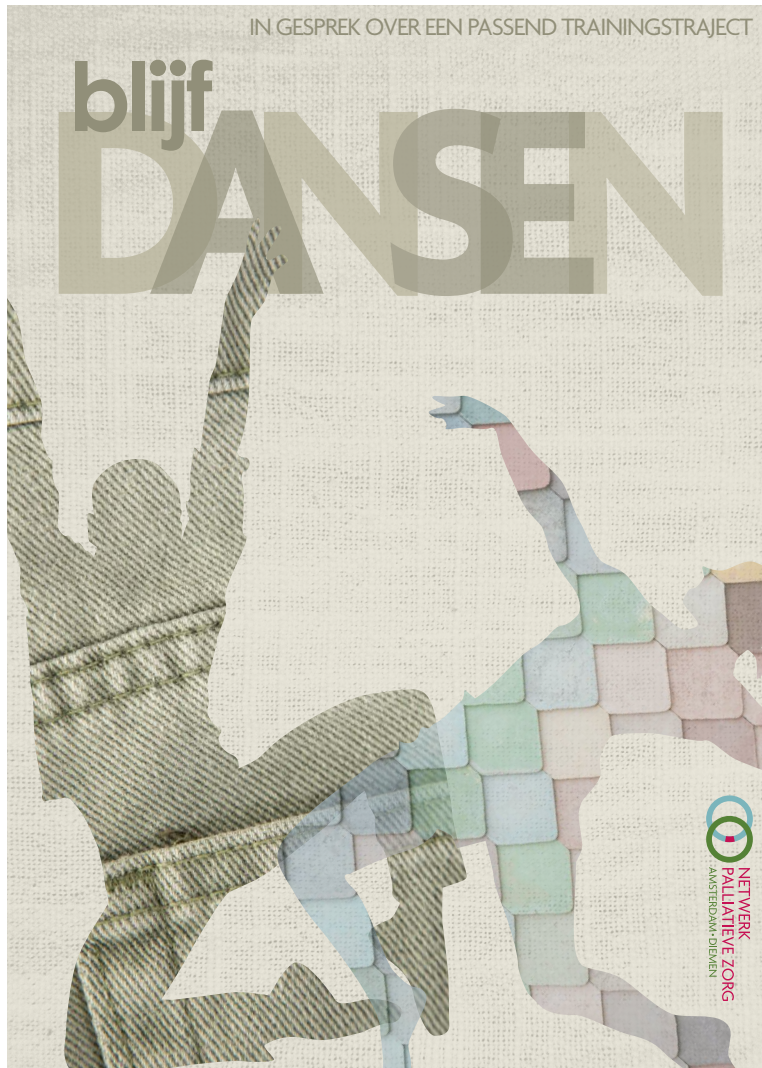
Belle bracht in kaart wat er zoal op dit vlak in de stad gebeurt en maakte de eerste aanzetten om een podium te creëren om deze initiatieven bij **Pal in de Stad** te betrekken.

Focus op rol van aandachtsvelder

Het NPZA investeert vanaf 2022 in de **groep aandachtsvelders** met als doel dat deze groep groter wordt vanuit de volgende visie: wanneer aandachtsvelders hun rol 'goed' kunnen vervullen en deze rol gedragen wordt op de afdelingen/teams, spelen zij een cruciale rol om palliatieve zorg te verbeteren.

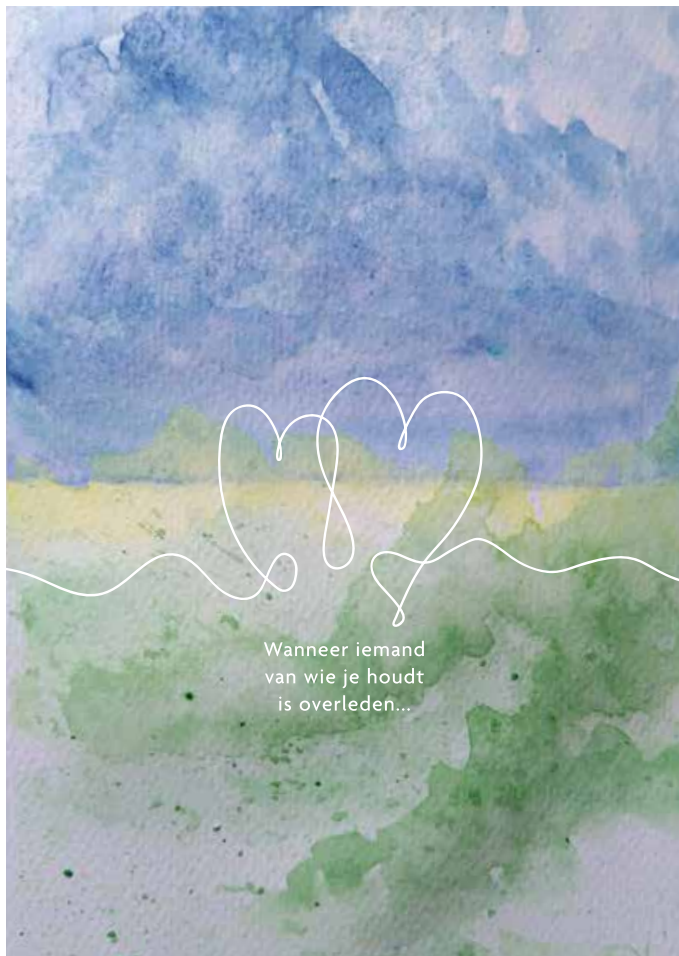
- In 2022 werd een trainingstraject ontwikkeld en hebben ruim 50 aandachtsvelders palliatieve zorg de eerste training en terugkombijeenkomst gevolgd.
- Zowel de trainers als deelnemers zijn enthousiast. Eén van de deelnemers: 'Het was een heel fijne dag, erg interessant en informatief met een fijne groep.'

De trainster gaf aan:

*“Een mooie groep
gedreven mensen.
Er was een goede sfeer
en we hebben mooie
opbrengsten behaald.
Ik heb genoten.”*

- Van september 2022 tot september 2023 vindt onderzoek plaats naar de impact van het trainingstraject. Jojanneke van Staveren won voor dit onderzoek de Anna Reynvaanbeurs.
- In oktober gaven wij met elkaar een sessie over onze visie en trainingstraject op het Nationaal Congres Palliatieve Zorg in Tiel onder de titel **BLIJF DANSEN**.

[Klik hier](#) voor de wegwijzer rouw en nazorg.

Als iemand waar je van houdt, is overleden

Een persoonlijke ervaring van een deelnemer aan de cliëntenraad was aanleiding voor de beleidsgroep om te onderzoeken hoe er vorm wordt gegeven aan rouw en nazorg tijdens de dagelijkse zorgverlening. Conclusie: de kwaliteit van zorg t.a.v. rouw en nazorg hangt af van individuele zorgverleners, betrokken bij de cliënt en hun naasten tijdens het hele ziekte- en stervensproces.

- De leden van de beleidsgroep en van de netwerkbijeenkomst hebben met elkaar afgesproken waar naasten/nabestaanden in de regio Amsterdam/Diemen op mogen rekenen als rouw en nazorg aan de orde is.
- Elke naaste mag erop rekenen dat na het overlijden van de cliënt hij/zij de kunstkaart krijgt uitgereikt of binnen 4-6 weken krijgt toegestuurd. De kunstkaart geeft toegang tot een wegwijzer rouw en nazorg.
- **Overhandiging eerste kunstkaart** aan wethouder Marianne Everhard, gemeente Diemen.

Zorg voor mensen zonder dak of thuis

Leden van de netwerkbijeenkomst bespraken met elkaar de zorg voor mensen die dak- en/of thuisloos zijn en in de palliatieve fase komen. Dit leidde tot een **factsheet** waarin staat opgenomen welke adressen en regelingen er zijn om mensen te kunnen helpen.

Voor meer folders en factsheets kunt u onze [website](#) bezoeken.

Innovatiegroepen

In 2022 waren er zeven innovatiegroepen actief.

1. Deskundigheid en evenwichtige zorgverlener

De innovatiegroep Deskundigheidsbevordering heeft de taak om de kennis van palliatieve zorg te vergroten en toepasbaar te maken voor zowel professionals als vrijwilligers. Uitgangspunt is het Kwaliteitskader palliatieve zorg Nederland. De focus lag voor 2022 op de rol van aandachtsvelder; zie blz. 5.

Overige onderdelen uit **het programma**:

- ZinverZetten

Een training over zingeving vanuit een filosofisch perspectief op basis van het gedachtengoed van René Gude o.l.v. Lottie van Starkenburg en Henk Steenhuis. Clara Breuste (Evean) schreef haar indrukken en ervaringen op. Deze waren zo raak dat ze nu onder **Bernadette Schrijft** een aantal columns publiceert in het dagblad Trouw. Daarnaast gaven Lottie en Henk een lezing in de **Openbare Bibliotheek** in Osdorp voor inwoners van Amsterdam.

- Kijken vanuit Naasten

Samen met Maaïke Haan (onderzoeker en docent) ontwikkelde het Netwerk Palliatieve zorg een training 'Kijken vanuit naasten' en maakten we een korte (educatie) film en teaser. Maaïke deed onderzoek naar ervaringen van naasten in de laatste levensfase. Haar bevindingen zijn in twee verhalen weergegeven in het stripboek 'Naasten', getekend door Melanie Kranenburg en Niek van Ooijen. De pilottraining vond plaats op 11 mei en inspireerde deelnemers om op een andere manier met naasten in gesprek te gaan.

- Kennislokaal voor zorgverleners, gespecialiseerd in palliatieve zorg
- Casuïstiekbesprekingen voor aandachtsvelders
- Bijeenkomsten voor vrijwilligers terminale zorg
- Workshop nabestaanden over de praktische zaken voor, tijdens en na overlijden
- Bijeenkomsten voor PaTz-verpleegkundigen

Het Netwerk Palliatieve Zorg
is CRKBO-gecertificeerd.

2. Hospicezorg Amsterdam

Deze innovatiegroep, ingericht met de hospicevoorzieningen in Amsterdam en Diemen, werken samen om gezamenlijke vraagstukken op te lossen en goede voorbeelden met elkaar te delen.

Capaciteitsrapport 2022
beschikbaar in april 2023.

Vlaggen voor palliatieve zorg

Op 8 oktober ging de vlag uit voor palliatieve zorg! Alle hospicevoorzieningen hingen hun vlag uit of zetten hun beachvlag neer; in de huisstijl van het Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam/Diemen en het eigen logo in het midden. Zo kunnen we bij evenementen of tijdens de Nationale Dag van de Palliatieve Zorg steeds de vlag uithangen! De Zorgherberg zette de vlag op 29 oktober nogmaals buiten om te flyeren in winkelcentrum Oostpoort.

BedSide Singers op open dag hospice Zuidoost

Op twee kamers in het hospice zongen de BedSide Singers en ontvingen de gasten een 'klankdeken'. Een bezoeker omschreef het als een mooie en intense sfeer.

3. Pal in de Stad

Benieuwd naar
de hoogtepunten?
Klik hier

4. Ziekenhuisoverleg Groot-Amsterdam

Palliatieteam in de ziekenhuizen in Amsterdam en omgeving ontmoeten elkaar online en geven met elkaar invulling aan deze innovatiegroep.

5. Kaderartsen palliatieve zorg

Een gemêleerde groep kaderartsen palliatieve zorg (SO, AVG en huisartsen) ontmoeten elkaar sinds 2022. Centraal staat elkaar leren kennen, kennisuitwisseling en de rol van kaderarts. De artsen zien de bijeenkomsten graag uitgebreid naar 3 à 4 keer per jaar, waarvan één online; de overige bijeenkomsten waar mogelijk bij elkaar op bezoek.

6. Rouw en nazorg

De innovatiegroep formuleerde uitgangspunten waar naasten/nabestaanden op mogen rekenen.

Meer informatie vindt u in hoofdstuk 1 'Hoogtepunten uit 2022', onder het kopje: 'Als iemand waar je van houdt, is overleden'.

7. Innovatiegroep GGZ - Palliatieve zorg gestart

De netwerkbijeenkomst in maart 2022 was aanleiding om samen met de netwerkpartners HvO-Querido, het Leger des Heils, Hospice Kuria en Arkin (Jellinek kliniek) een innovatiegroep samen te stellen.

De innovatiegroep heeft de ambitie om de palliatieve zorg aan mensen met een ernstig psychiatrische aandoening in zowel de instellingen als in de thuiszorg, te verbeteren.

Kick-off GGZ en palliatieve zorg:

*"Ik vind het een
eyeopener en ga het
in het behandelplan
zetten."*

Een divers gezelschap, werkzaam in de GGZ en psychiatrie, woonde de kick-off bijeenkomst bij in het Planetarium in Amsterdam-Zuidoost. Berno van Meijel en Karin de Boer namen de deelnemers mee naar proactieve zorgplanning en de ontwikkelde toolkit. Er werden concrete handvatten geboden. In het thema casuïstiek uit de praktijk werd door Margriet Wieles en Tom Matthews de noodzaak van samenwerking benadrukt. Doel van de bijeenkomst was het bewustzijn over palliatieve zorg vergroten en dat is gelukt.

PR en communicatie

Communicatie in een ander jasje

De nieuwsbrief bleef, maar er kwamen ook andere vormen van communicatie. Zoals 'Het KWARTiertje' en 'De Tegel'. Het KWARTiertje brengt een mooi artikel, podcast, interview en is te herkennen aan het vierkant met vier kwarten. De Tegel is speciaal bedoeld voor verpleegkundigen en verzorgenden met aandachtsgebied palliatieve zorg of teamtaak palliatieve zorg

Website en nieuwsbrief

Interviews in 2022

Aansluiting door samenwerking

Interview met VUmc Academie en Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam | Diemen over deskundigheidsbevordering.

Podcast

Anke van Sleuwen heeft als verpleegkundige palliatieve zorg Cordaan meegewerkt aan de podcast 'Cafe-Doodnormaal'.

Interview voor collega's in Brazilië

Dr. Natashe Lemos Dekker interviewde het Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam voor collega's in Brazilië. Een blik op palliatieve zorg in Amsterdam.

**zelfevaluatie
palliatieve
zorg**

KWARTiertjes

Elke eerste week van de maand ontvangen onze lezers van de nieuwsbrief een KWARTiertje. Opgemaakt als vier kwarten en de tijdsinvestering is minder dan één kwartiertje om het bericht te lezen, te luisteren of te bekijken.

Tegels

De tegels ontvangen de aandachtsvelders/teamtaak palliatieve zorg elke derde donderdag van de maand. **Een tegel** is zoals een tegelwijsheid maar dan toepasbaar op de rol van aandachtsvelder met soms een spreuk, een filmpje, artikelen etc.

Pal voor u-magazine

Nadenken over de toekomst was het thema in 2022. De Pal voor u's hebben hun weg weer gevonden langs de contactpersonen in ons netwerk.

OOK BIJZONDER:

50

aandachtsvelders
getraind.

Zelfevaluatie is
uitgevoerd door
Cordaan en Eevan.
Amsta is gestart op
één locatie.

Hospice Kuria
bestond

30

jaar en bracht een
jubileum magazine uit,
zie ook
word-document.

Opdracht van de
gemeente Amsterdam
om een werkconferen-
tie palliatieve zorg en
het sociaal domein te
organiseren in 2023.

Derdejaars studenten
hbo-verpleegkunde aan
Hogeschool Inholland
zijn gestart om in
opdracht van het NPZA
de Advance Care
Planning (ACP) in het
netwerk in kaart te
brengen.

33

contactpersonen van ons netwerk hebben
pakketten met materiaal ontvangen om
palliatieve zorg in de eigen organisaties
onder de aandacht te brengen.

Binnen de stichting Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam en Diemen vindt nog een aantal andere projecten plaats met raakvlakken palliatieve zorg.

Palliantieprojecten

Het netwerk doet actief mee aan diverse Palliantieprojecten.

Overzichtspagina van de Palliantieprojecten, omschrijving en voortgang.

CURA

Het implementatieproject CURA is afgerond. Deelnemende organisaties zijn enthousiast en de methode heeft vaste voet aan de grond gekregen in de organisaties die deel hebben genomen. Wanneer je zelf aan de slag wilt, kijk dan **op deze pagina** van V&VN. Inmiddels is ook een eerste **publicatie** met onderzoeksresultaten gepubliceerd.

In gesprek met de burger

De bijeenkomsten rond **in gesprek met de burger** zijn inmiddels afgerond binnen het project. Elaa, Hospice Kuria en innovatiegroep Pal in de stad organiseren diverse bijeenkomsten.

Zo was er op 15 maart een bijeenkomst bij dagbesteding van Madeliefje door Nazli Lale, voorlichter in eigen taal.

“Het is eigenlijk een taboe-onderwerp en toch is het heel luchtig en fijn om in vertrouwde sfeer te kunnen praten en te discussiëren over de palliatieve/ terminale fase en de dood.”

“Vrouwen maken zelfs grappen over de discussie waar ze begraven willen worden: in de stad waar zij zelf vandaan komen of in de stad waar hun man vandaan komt. Ze vinden het daarom ook een goed idee om bepaalde wensen vast te leggen om discussies te voorkomen”.

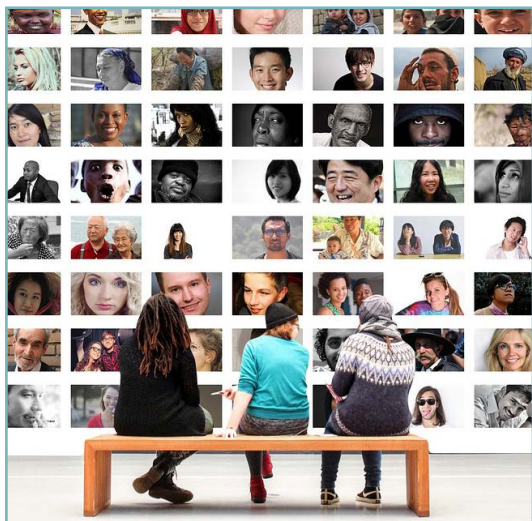
Lees hoe Samira werelden bij elkaar brengt.

ON2

De Oog voor Naasten en Nabestaanden (**ON2**). Deze methodiek motiveert en ondersteunt zorgverleners om oog te hebben voor de behoeften van de naasten van alle patiënten met een levensverkortende aandoening of kwetsbaarheid.

Intimiteit en seksualiteit

De implementatie van een gecombineerde interventie aan gesprekshulpmiddelen; de Lastmeter en PLISSIT. Op deze wijze kun je inzicht krijgen in psychosociale zorgbehoeften, intimiteit en seksualiteit en lukt het dit bespreekbaar te maken en waar nodig vervolgacties ondernemen. Helaas is **dit project** in 2022 vroegtijdig gestopt.

"Geen seconde spijt gehad van deze manier van leren."

Gelijkwaardige samenwerking met ervaringsdeskundigen

Voor de inrichting van ons beleid, plannen & projecten is het perspectief van ervaringsdeskundigen, zorgvragers en naasten nodig. Deze samenwerking is nodig vanaf de start van alles wat wij onderweg zetten. Hoe eerder we weten wat mensen nodig hebben of waar ze tegenaan lopen, hoe groter het verschil dat we kunnen maken in het leven van mensen. De afgelopen jaren is hier vooral over gesproken.

In 2022 is een start gemaakt met de inrichting van deze samenwerking. De komende jaren willen we van spreken 'over' komen tot samenwerken 'met'. Claudia van Deudekom is ervaringsdeskundige en trekker van dit project.

Meer overige projecten op onze [website](#).

Overige projecten

Experiment expertbibliotheek FMS

Tijdens de eerste COVID-golf ontwikkelde het Netwerk Palliatieve Zorg, n.a.v. een vraag vanuit Amsterdam UMC, een concept om artsen in opleiding enthousiast te houden voor de palliatieve zorg. In de 'expertbibliotheek' gaat het om het lezen van collega's, betrokken bij de palliatieve zorg. Van kaderhuisarts en hospicearts tot en met de specialistische verpleegkundige en ethicus. Deze collega's bieden toegang om kennis op te doen over een specifiek onderwerp in de palliatieve zorg.

In 2022 mochten we het experiment onder de Federatie Medisch Specialisten uitvoeren.

- Op onze website vind je [meer informatie](#) over dit project.
- Corine Hess: "geen seconde spijt gehad van deze manier van leren". [Lees hier](#) het gehele interview.
- Via een poster werd de expertbibliotheek op het nationaal congres gepresenteerd.
- Begin 2023 komt een toolkit beschikbaar zodat de expertbibliotheek ook door andere organisaties opgezet kan worden.

Centrum voor Levensvragen Amsterdam en Diemen

Het Centrum voor Levensvragen Amsterdam en Diemen is opgericht in 2020 en fungeerde tot 2023 onder de stichting Netwerk Palliatieve zorg Amsterdam en Diemen. Per januari 2023 is het Centrum voor Levensvragen verhuisd naar **stichting Questio**.

Samenwerking grote stedelijke netwerken

Met de netwerken Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Zuidoost-Brabant is er sinds 2019 een samenwerking. Met elkaar wordt verkend welke uitdagingen grootstedelijke netwerken kennen en hoe wij elkaar hierin kunnen ondersteunen.

Netwerken Dementie Amsterdam en Diemen

Met het netwerk Dementie in Diemen wordt samengewerkt in onder andere FestiPal.

Consortium Palliatieve Zorg Noord-Holland en Flevoland

Netwerk Integrale Kindzorg NIK

Parkinsonnet

5 TER AFSLUITING

Wanneer je terugleest wat er allemaal gerealiseerd is, zou je denken dat er geen arbeidskrapte of werkdruk bestaat. Maar niets is minder waar. Er was het besef dat we de vraagstukken in de palliatieve zorg kunnen en moeten aanpakken. Dat we daarmee niet kunnen wachten maar in beweging moeten komen om verandering teweeg te brengen.

Kwaliteiten van eenieder werden ingezet, er werd verantwoordelijkheid genomen en daar kreeg het netwerk energie van. Er sprak bevlogenheid uit maar ook de bereidheid om extra inspanning te leveren. En dat alles heeft onder andere de resultaten opgeleverd die nu in het jaarbericht terug te lezen zijn. Zo laten we zien hoe we samen de palliatieve zorg verbeteren. Voor hen die het leven moeten loslaten en hun naaste(n), maar ook voor onszelf. Want goede palliatieve zorg en ondersteuning bieden, doet iets met ons.

Kunnen we in 2023 ook weer op jou rekenen?

Team Netwerk Palliatieve zorg Amsterdam en Diemen.

Daniëlle van Bennekom, projectleider
Inge de Boer, secretariële ondersteuning
Wies Wagenaar, netwerkcoördinator

